

לאורו

עיונים לאור תורתו של
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

גיליון 97

פרשת וילך - שבת תשובה ה'תש"ף

שבת תשובה
ויוה"כ

שיחות

הרב צבי יהודה קוק

אגרת תקנ"ה

הרב שלמה לוי

"שוטפים הם
זרמי התשובה"

אלדד פרי

"רוח האומה
יתגלה בגדוליה"

הרב יהודה חי אלקלעי

אורו לילדים

בראש צעיר

משנת מרן
האור החיים
הקדוש
זיע"א

'לשולחן שבת'
פרשת וילך

- נא לשמור על קדושת הגיליון - טעון גניזה -

מתורתו של
ה'אביר יעקב'
רבנו יעקב אבוהצירא
זיע"א

הרב צבי יהודה קוק

(מתוך התורה הגואלת, ח"א, הרב חיים אביהוא שוורץ)

"שבת תשובה"

(ה'תשל"ח)

גדולה בנפש, חידוש בכל מערכת החיים הפסיכולוגית שבאדם, ומתוך כך, גם בצד המעשה. בדומה לזה גם מצות ישוב הארץ. ברמב"ן מפורש: "מצות עשה לכבוש ולישב". אנחנו תלמידי הרמב"ן. מצוה להילחם, מצוה להתגייס לצבא, בפרוש כך. בשתייהן ישנה פגישה של היחיד והצבור. השיבה הביתה לארץ ישראל, גם היא שייכת למצות תשובה.

"מלכה ושריה בגויים, אין תורה" (איכה ב,ט), באמת אין תורה, המקום גורם. זה נראה כאילו שממשיכים את התורה. "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" וביספרי (עקב לו): אף לאחר שאתם גולים, היו מצוינים במצוות... שכשתחזרו לארץ לא יהיו חדשים בעיניכם. כל התורה כולה - בכלליותה ובפרטיה - היא דווקא בארץ ישראל. עיקר התורה ועיקר המצוות שמדאורייתא ומדרבנן וכל פרטיהן ודקדוקיהן, דווקא כאן בארץ חיינו, באוויר בריאותנו, "חיי גשמות אויר ארצך".

"כל נבואה אינה אלא בה או בעבורה" (כוזרי, ב). "מי יתן כל עם ה' נביאים", וכל המשאלה הגדולה הזו, שייכת דווקא לקרקע הזו, לאוויר הזה. ההתגלגלות בחו"ל היא המצב היותר חמור של הלא נורמאליות.

הגאון (הגר"א) - בליקוטים שבסוף ספרא דצניעותא - כתב: כל הגלות, זה בית קברות ענק, וכל הגאונים והצדיקים שם, יושבים בבית קברות. בגמ' בסנהדרין (כד.): "במחשכים הושיבני" (איכה) - זה תלמודה של בבל. אלו בערך אותן מילים. שם, בבית הקברות, אנחנו מוקפים רימה ותולעה, הם העכו"ם, גופם, רוחם ותרבותם, מימין ומשמאל, מלמעלה ומלמטה. והם אוכלים אותנו, אוכלים במשך מאות שנים ויותר, את בשרנו. העצמות. הם תלמידי החכמים, הם נשאים, ומחזיקים את הקיום. אבל אחר כך, בהמשך הדורות, מגיעים גם למצב של רקב עצמות. ואז מתגלה שומר ישראל, "עד יערה עלינו רוח ממרום" ואז מגיע זמן הקץ, זמן הגאולה. יותר מזה, אי אפשר להיות בגלות.

שתי שבתות מיוחדות, שבת לפני פסח נקראת: "שבת הגדול", ושבת שלפני יום הכפורים, שנקראת: "שבת תשובה". בשתייהן דורשים דרשות. "שבת תשובה". השם הזה, יש לו שני מובנים. השבת שבתוך עשרת ימי תשובה, היא שבת של תשובה. והפטרות היום בהושע: "שובה ישראל עד ה' אלוהיך" קובעת את השם: "שבת שובה". יש מקום להעמיק, לנתח ולהתבונן בשני המובנים.

"ורצה בדבריהם" - דברי הנביאים - "הנאמרים באמת". הנביאים היו גדולי תורה, ממשיכי התורה בישראל. יש חילוקים במדרגות של נביאים, יש נביאים של ירושלים, ויש של מקומות אחרים. הרמב"ם בהקדמת המשנה כותב: "כל הנביאים היו גדולי תורה עד שזכו גם להשראת שכינה". התגדלות רוחנית בתורה וחכמה וצדקות וקדושה, ועל גבי זה, השראה לקבל משהו מעל להשגת הטבע האנושי.

"שבת שובה", היינו ערך מיוחד בקישור לדברי הנביאים, להושע: "שובה ישראל עד ה' אלוהיך". כמו גם השמות: "שבת חזון", "שבת נחמו". אם נאמר, שזו "שבת תשובה", זה כבר ענין רוחני שלנו, ואם - "שבת שובה", ערך השבת הזאת בהיותה נסמכת לדברי הנבואה השמימית של הושע, ושני הצדדים קיימים. התרוממות, והטהרות, והזדככות, וטהר ליבנו לעבדך באמת", וכל זה גם מצדנו.

"תשובה קדמה לעולם". תשובה מקפת את כל התורה כולה בדיעבד, בתוך סיבוכי החיים, סדר הבריאה, סדר המציאות, כולל בתוכו את האדם, ובתוך זה כל שלשלת הסיבוכים של פגישת אדם ועולם. זה סדר המציאות, ואם כן, מובן שתשובה קדמה לעולם, באופן עמוק מקיף וכללי.

תשובה נקראת בדברי חז"ל: רפואה, אם כן מובן, שאינה לכתחילה, לכן יש מקום להסתפק אם למנותה כמצוה או לא. מצוה לא לחטוא, לקיים את כל התורה, אם כן, מה שייך לומר, שמצוה לחזור בתשובה? תשובה אמיתית זו מהפכה

יום הכיפורים

(ה'תשל"ב)

"ימים יוצרו ולא אחד בהם" יש יום אחד מיוחד בימים שיוצרו. יום מיוחד, שענינו אנושי-אלוהי. "תקראו אתם" ומתוך כך היום הזה נבלע בקדושת שבת האבסולוטית, המוחלטת, שבת 'קביעא וקיימא'. זהו הערך המיוחד של יום הכפורים. פגישה - עם הבחירה שבאדם ועם ההבטחה הנצחית המוחלטת.

לשון הרמב"ם בהלי' תשובה (פ"ב). "יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל, ליחיד ולרבים", ביחיד מתגלה יותר בחירת האדם, וברבים - ההבטחה הנצחית. ומוסיף הרמב"ם: "והוא קץ מחילה וסליחה לישראל". אין ההגדרות ברמב"ם סתמיות, הכל שקול ומדוקדק. "קץ" הוא ביטוי למציאות קיימת, מוחלטת, קבועה, אשר צריכה להתגלות. כך בקשר לביטוי "קץ גאולה", ובגמרא בסנהדרין (צח.). הביטוי: "קץ המגולה". היום הזה הוא מוחלט, קבוע, חוק ולא יעבור, המציאות של הגאולה הרוחנית משיעבודיו היצריים של הפרט, וגאולה רוחנית לכל ישראל.

מדרגות בגילוי הקץ, בגילוי הטהרה, הגאולה הרוחנית. ירושלים: יראה ושלם, השלמות שייכת לירושלים. כשאנו עוסקים בשלמות, אנו מתקשרים מיד באוירא דארץ-ישראל, ובדבר ה' שבתלמוד ירושלמי... בירושלמי (יומא ח, ז [מה ע"ב], ושבועות א, ו) מובא בשם רבי, שהיום הזה בעצמותו, שייך לעצמותם של ישראל, זה הכרחי ומוחלט. "לא כולא מן הדין, בר נשא מימור למלכא לית את מלך" (אין אדם יכול לומר למלך, איני רוצה שתמלוך עלי). יש כאן פגישה עם מציאות הכרחית. נחפשה דרכינו, ומתוך כך ניפגש עם נצח ישראל. העובדתיות הבחירתית של הפרט שבישראל, נפגשת ונאחזת ומשתלמת ע"י היסוד האלוהי, הנצחי, המובטח - קץ סליחה ומחילה לכל ישראל. אנחנו בעצמותנו קדושים, ובחירתנו במעשינו ובדברינו, נפגשת עם קדושתנו הטבעית הנמצאת, והמובטחת להתגלות. "הבא ליטהר מסייעין בידו", מתוך בוא ליטהר, והרגשת שייכותו לכלל ישראל ואורייתא, נפגש הוא ומסתייע בקדושה הנצחית הקיימת.

"כי באור פניך, נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד" - שלמותנו בין אדם למקום, תברר יותר ויותר את שלמותנו ואהבתנו שבין אדם לחברו, אל כל רבבות עמך בית ישראל, לכל נדחי ישראל הנבוכים בכל המובנים וכשתתברר יותר ויותר, שייכות כולנו זה לזה - חברינו הקרובים, וכל ישראל. צדיקים ורשעים, תתגלה יותר ויותר הרפואה הקיימת והמוכנה לעולם כולו, ותתגלה יותר ויותר שלמות ישראל, ואורייתא וקוב"ה וכשתתגלה יותר ויותר שלמות הכלל, יתגלה הדבר יותר ויותר בכל פרטים שבנו, באור תורה ותשובה, וחתמת אמת לנו ולכל ישראל.

"מחר יהיה האות הזה". אות האמת, "חותמו של הקב"ה", אנחנו הולכים ומתקרבים אל החתימה האלוהית, חותמו של הקב"ה. ה' אלוהים אמת, ותורתו אמת. "כי ביום הזה יכפר עליכם, מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו". ובסדר העבודה - "כשהיה כהן גדול נכנס... ואומר להם תטהרו". בחתימתה של מסכת יומא: עניינו של יום הכפורים בין אדם למקום, אבל שלמותנו היא בשילוב של בין אדם לחברו.

היום הזה, ענינו. "לפני ה' תטהרו". מדברים שלפני ה' תטהרו. ויש גם לדרוש, שתהיה עמידתכם לפני ה', ומתוך כך תטהרו. "בדברים שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר".

ישנו יום אחד מיוחד בשנה שמסודר על פי ביי"ד הגדול, מכוח קדושת ישראל, "מקדש ישראל והזמנים", ומכוח סידורנו הוא נעשה שבת "תשבתו שבתכם", שבת שלכם. אנו נפגשים עם תחילת סדר זמנים ומעל לזמנים, מעל לבריאה ליצירה, ומכאן נמשך הערך לסידור חיי היצירה.

בחז"ל (יומא עה.): שיכור, נדמה לו העולם כמישור. אדם מיושב בדעתו, יודע שהעולם אינו מישור, הוא מלא מעקשים וסיבוכים, ואשרינו, ושזכינו לסידור ולהבטחה אלוהית, בתוך אותם הסיבוכים. כי לא עזב ה' את הארץ. ובלשון הרמב"ם (הלי' תשובה) "כבר הבטיחה התורה שכל ישראל יחזרו בתשובה". זה הכרח. זה טבע. זו מציאות.

העולם מלא סיבוכים ליחיד ולציבור. ולכל זה מוכנת ומובטחת ההבראה: "תשובה קדמה לעולם" (מדרש בראשית-רבה) והיא מונחת ביסודו של עולם. ישנם חילוקי תשובה בין יחיד ורבים. ההבטחה בתשובה לכאורה נוגדת את יסוד הבחירה. ואין זה כך. הרפואה מוכנה לעולם כולו בתוך כל סיבוכיו. ומוטל על צדיקים ואנשי סגולה לגלות את עובדת קיומה. על דוד נאמר: "הוקם על" שהקים עולה של תשובה ליחיד. ישנה תשובה מיוחדת ליחיד, לעומת מעשה העגל שהורה תשובה לרבים, כדברי חז"ל בראש מסכת ע"ז (ה.).

אנו שייכים לצלם אלוהים שבאדם שלא בבחירה, וגם לנצח-ישראל שלא בבחירה. יסודות הבריה אינם תלויים בבחירה. אמנם, בהתפרטות לפרטים מתגלה יסוד הבחירה.

ברמב"ם לא מוגדר אם תשובה היא מצוה או לא. הרמב"ם כותב, שהמצוה היא, שכשישוב, יתוודה בדברים. אנו נפגשים בגדר האדם, האדם המדבר, צלם אלוהים שבאדם: הדעה והדבור. פעילותו של האדם מתוך רגש ומחשבה אל הדבור. דבור תורה ודבור תפלה. כשמופיעה שלמות האדם, היא מופיעה בשלמות, ממחשבה ועד לדבור: וידוי דברים.

אגרות קודש - למרן הראיה קוק זצ"ל

הרב שלמה לוי

ראש ישיבת ההסדר ונשיא הגרעין התורני ראש"צ

אגרת תקנ"ה דורות של "עיקבתא דמשיחא"

אף אם אזכי רק דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה (אפילו אם אזכה רק לשבת בצל הרעי של חמורו).

עולא ורבה, שני אמוראים מרכזיים בעולם התלמוד, מגיעים למסקנה מאד ייחודית שיבוא משיח, אך בקשתם לא להיות באותו הדור שיבוא משיח צדקנו. מפני מה לא רצה רבה להיות בדור של משיח? בשאלה זו נתקשה גם תלמידו "אמר ליה אביי לרבה: מאי טעמא, למה אינך רוצה לראותו? אילימא משום שחושש אתה מחבלו של משיח - הרי אין לך מה לחשוש היות והכלל התלמודי אומר, והתניא: שאלו תלמידיו את רבי אלעזר: מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח - יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. ומר - הא יש בך תורה, והא יש בך גמילות חסדים, ואם כן, אל לך לחשוש מחבלי משיח! אמר ליה: אף על פי כן, חושש אני שמא אחטא, ויגרום החטא שלא אנצל, למרות זכות תורה וגמילות חסדים שבידי.

מה מייחד את הימים בתקופת 'חבלו של משיח'? רש"י מבאר את 'חבלו של משיח' - "פחדים וחבלים שיהיו בימיו מחיל האומות, איזו צרה באה בארץ בימיו שאתה אומר לא אחמיניה". האירועים שאנו נחוה ונפגוש אותם באחרית הימים ערב הגאולה יהיו רעים ומרים, מסעי הצלב, האינקוויזיציה, גירוש ספרד, ובדורנו, השואה הנוראה, פחד גדול מפני האירועים המזעזעים והנוראים האלה, לכן, ביקש רבה לא להיות שם.

טעמו של האמורא עולא אינו מופיע בגמרא ואולי בדרך הצעה ניתן לומר, שרבה חשש מהצרות הגשמיות שיפקדו את האומה, ועולא חשש מפני הצרות הרוחניות שיפקדו אותנו בימי 'חבלו של משיח'.

לעומת זאת, רב יוסף קיבל על עצמו בשמחה להיות בדורו של משיח, 'אף אם אזכה רק לשבת בצל הגללים של חמורו'. רב יוסף עצמו היה מוכן לראות בחבלי משיח, שלא כחכמים אחרים שאמרו 'יבוא ולא אראנו' בגלל חוזק חבלי משיח

"וכן הן הנשמות של אותם שהסגולה הישראלית לבדה מתגלה בהם בעקבא-דמשיחא, ולהם יש תרופה, אף על פי שיש בהם סרחון גדול, וחושך רב וכבד מאד. אמר על זה רב יוסף: "ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה", ורב יוסף היה דרכו להביט על הפנימיות, ותלה גדולתו בגדולת ההוא יומא דקא גרים", ואמר על אמו: "איקום מקמי שכינתא דאתיא", ואמר על עצמו: "לא תיתני ענוה דאיכא אנא", אע"פ שמצד החיצוניות נראה הדבר לגאוה חלילה, אבל בעל סגולה נפשית שכמותו ע"ה אמר זה בכל מילוי הקדושה והענוה האמיתית, מעין ענותנותו של אדון הנביאים ע"ה, ותלמידיו הם הולכים בדרכיו. ומפני-כך היתה מדתו של משרע"ה לקרב רחוקים, עד שקרב אפילו את הערב-רב, ואע"פ שזה גרם אריכות-הגלות, מכל מקום, סוף-כל-סוף יתעלו גם הם, כי בודאי יתקיים ביה "יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא", והשי"ת "מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישרים". ואמרו בזוהר, שחסדיו של משה היו גדולים משל אברהם, ובאברהם אבינו, אע"פ שמדת-חסדו היתה גדולה מאד, ולא היה כנח שלא בקש רחמים על רשעים בני-דורו, מ"מ לא בקש רק בתנאי: "אולי ימצאון שם עשרה", אבל משרע"ה בקש בלא שום תנאים: "אם תשא חטאתם, ואם אין - מחני נא, מספרך אשר כתבת", שהיא מסירת-נפש אפילו מעולם-הבא, כי הספר של הקב"ה הוא עוה"ב עצמו".

אזכה לשבת בצל הגללים של החמור

במסכת סנהדרין (דף צח: שבפרק חלק), ישנם דיונים עמוקים ומורכבים אודות הגאולה ודרכי הופעתה בעולמנו. חכמים דנים על תקופתה מאד מיוחדת ומורכבת "עקבתא דמשיחא" שהגמרא (סוטה) מתארת את אופייה ומורכבותה של תקופה שאחת הנקודות העמוקות שבה 'חוצפא ישגא' (=החוצפה תגדל).

"אמר עולא: ייתי (שיבוא) המשיח - ולא איחמיניה (ולא אראנו. כלומר, שלא יבוא בזמני). וכן אמר רבה: ייתי (שיבוא) - ולא איחמיניה (ולא אראנו). רב יוסף אמר: ייתי, (ורצוני לראותו),

תמונה: Government Press Office

ממשיך הרב באירתו:

"מה ששיג עלי, שכתבתי שאיני נפחת חלילה ממה שיש מהפושעים שמשבחים אותי, כי נאמר גם כן באברהם אבינו ע"ה: "ונברכו בו כל גויי הארץ", ואמר (מר) שאוה"ע לא חשבו ח"ו לאברהם אבינו שהוא כמותם, - יאמין לי כ"ג: גם רובם של החיצונים שמחבבים אותי יודעים ומכירים, שח"ו איני מהם ומהמיהם ושכרחוק מזרח ממערב רחקו מחשבתי ודרכי ממחשבותיהם ודרכיהם, וכן הם אומרים בפה מלא, אלא שבעל-כרחם מוכרחים הם להודות על האמת, שב"ה שכלי הולך למישרים, ושאיך בלבבי ובשפתי רמיה, ושאיני מלא ב"ה בכל קרבי באהבת ישראל. ב"ה אשר עשה לי את הנפש הזאת, לא מחכמתי, ולא בצדקתי, כ"א ברוב רחמי וחסדיו שאין להם קץ ותכלית, "ואל זה יביט אל עני ונכה-רוח וחרד על דברו". וב"ה אני עושה קולות ורעשים על הטומאה במקום הנצרך, אלא שאני מדבר את דברי בסדר ובנחת, כאשר נצטוינו מעצת המלך החכם. ואין ספק אם הדר"ג ועוד גדולי-הדור שיי' היו מחזקים את ידי, נלויים עמדי ונוהגים מנהגי כמה דאפשר לפי מדתם, היה שם-שמים מתקדש ורב שלום וברכה היה נשפע על ישראל ועל א"י, ורבים רבים מאד היום שבים בתשובה שלמה, והיתה באמת במהרה מתגלה בגילוי הגון צמיחת קרן ישועה לבית ישראל, ואי-אפשר כלל לצייר ולתאר את רוב הטובה והקדושה ותקון-העולם שיהיה נצמח מזה. ואני מלא תקוה בע"ה שכן יהי' וסוף כל סוף ישובו לי יראיו וידעי שמו ויכירו את טהרת-לבבי ואמתת דעותי, וכולנו נעשה אגודה אחת לעשות רצונו ית', ולהרבות אור ד' וכבודו על עמו, ועל ארץ-חמדתו, ועל כל אפסי-ארץ".

הרוחניים, אשר בודאי יבואו כאשר תגברנה התביעות החומריות של האומה, כי במשך הגלות הוזנחה הנטייה החומרית הרבה מאד, כדי להתמודד נכון בגלות, אך כעת היא נחוצה מאד. הנטייה אל החומר חשובה ונכונה, כמו גוף האדם שזקוק לחומר ולרוח יחדיו, אך חומריות שמתפרצת ללא גבולות וללא בקרה, יכולה להיות שלילית ומסוכנת. אך כאשר היא באה מעומק החיבור בין הקודש, היא מוכנה להיות חלק מהופעת האור האלוהי בעולם.

הישיבה בצל הגללים מרמזת על הצורך להתמודד עם הקשיים היותר גדולים בעולם חומרי וצרכיו

מול עולם הקדושה, ואף אם יצטרך רב יוסף להגיע למפגש חריף מאד של המפגש עם הפסולת, הנטיות הגסות שהן חרפת האדם והן עושות 'צל' ומחשיכות את המאורות הנובעים ממקור הקדושה של תורה ודעת אלוהים, ביקש רב יוסף לשבת שם, ובתוך החשכה ידליק את הנר מצוה והתורה אור, ומעט אור דוחה הרבה חושך, ייהפך גם הרע לטוב והקללה לברכה, כי יסוד הכשרת דורו של משיח הוא להשתמש בכל הכוחות החומרים והגסים ביותר לשם הטוב והקדושה המיוחדת לישראל.

בזוהר (בראשית) "במתיתבא אשר בהיכלא דמשיחא (=בבית המדרש של במשיח נאמר), מאן דלא הפיך מריא למתיקא (= מי שלא הופך מר למתוק), וחשוכא לנהורא (=וחושך לאור), לא ייתי הכא (=לא יכנס בהיכלו של משיח)". רב יוסף היה אומר על אמו לפני שהייתה מגיעה: "איקום מקמי שכינתא דאתיא" (=אקום לפני השכינה שבאה), רב יוסף היה מזהה את המהלכים שהם בדרך לפני שהם קורים והיה מבין את מעלתם. כך לשבת בצל הגללים של החמור, נבע מתוך ההבנה שהחזרתם של חיי החומר לאומה, הוא תהליך חשוב שבסופו הוא יתאזן הדבר ויביא ברכה גדולה לעולם, לכן, ההבנה של רב יוסף שהעדר הקדושה בחיי האומה בפרק זה של החיים הלאומיים יביא איתו מערכת גדולה של חילון אבל בסופה, התפתחות גדולה של חיים מתוקנים ומאוזנים של קודש וחול החיים בכפיפה אחת. רב יוסף שהיה עיור יכול לראות בראייה פנימית את התהליכים הגדולים שיפקדו את האומה, וההבנה "שעין בעין יראו בשוב ד' ציון" העין החיצונית תזדהה עם העין הפנימית ויתגלה העולם המתוקן.

אלדד פרי

שׁוֹטְפִים הֵם זרמי התשובה

מוטיבציה לפעולה. לא תהיה לו מטרה. הגבולות בין אמצעי למטרה יטשטשו. או כלשון קודשו של הרב:

"מתחלת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו. כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים היו להיות מוחשים בחוש נשמתי באותו הגבה והנעם, שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה. אבל טבע הארץ. התנוודות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגדול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם. זהו חטא הארץ, שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו. וכל פגם סופו לתקון. ע"כ מובטחים אנו בברור, שיבאו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, כי תשוב הארץ מחטאה, וארחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ בעד הנועם של האור האידיאלי, הנתמך בדרכו ע"י אמצעים הגונים, המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל. התשובה עצמה, המזרמת את הרוח הפנימי, אשר נטבע במצולות תהום של ההעדר והפך המגמה האידיאלית ע"י נתינת רוח לרוח הצדק, שנתן בתחלה במועקה, תתן עז. לרוח האידיאלי לחדור בתקפו גם בחלקי כל המכשירים הרבים, ומכולם יוטעם טעמו של הזיו המגמתי, ולא ישא עוד האדם חרפת העצלות בדרך החיים האמתיים (אורות התשובה, פרק ו, פסקה ז).

על פי האר"י (בשער הברודים) הכלים תוקנו על ידי התערבות אלוהית, אך תיקונם לא הושלם. המשימה להשלמת התיקון הוטלה על האדם.

האדם, הוסיף גם הוא את חטאו ובכך הפך מ-"אור", ל-"עור", היינו לפיזי. ירידתו זו היא ירידה נוספת מעבר לשבירת הכלים.

האדם הפרטי יכול להוסיף חטאים פרטיים ואז זו תהיה

מרן הרב זצ"ל "תרגם" את המושג "תשובה" כביטוי למה שמכונה בקבלה "תיקון". נמשיך את העניין שהתחלנו בשבוע שעבר ונקדים רקע קצר להבנת העניין.

על פי המקובלים, השתלשלות האור מלמעלה למטה, דרך עולמות רבים, עבר הליך של "שבירה". בשלב מסויים חלק מהכלים לא יכלו להכיל את האור שנכנס אל תוכם והם נשברו. הנושא הזה נמצא בשער העקודים ל-"עץ חיים" לאר"י ז"ל ו-"אוצרות חיים" למהר"י ובמקומות נוספים רבים. לבאים בשערי חכמת האמת מוכר הנושא גם בשם "מיתת המלכים". בתורה הנושא מופיע בסוף פרשת וישלח בסיפור מיתת שבעת מלכי אדום.

הרב, כדרכו ללמד קבלה בשפה גלוייה, תרגם את הנושא הסבוך למה שמוכר מעולם האגדה לחטאה של הארץ. על פי המתואר ביום השלישי לבריאה, ביקש הקב"ה מהארץ להוציא עץ שטעמו כטעם הפרי. הארץ "חטאה" ושינתה מהציווי האלוהי והוציאה רק את הפרי עם טעם ואת העץ ללא טעם. המדרש (שמובא בפירוש רש"י שם) אף ממשיך ומבהיר כי הקב"ה לא העניש את הארץ, אלא עד שחטא גם האדם, כפי שנאמר: "ארורה האדמה בעבורך" (בראשית, ג, יז). אז, נענשה גם האדמה: "וקוץ ודרדר תצמיח לך" (שם).

ברור כי דברי אגדה אלה אינם כפשוטם. הרי "אי הקשבה" של דומם לציווי האלוהי, הינו ביטוי למגבלות כוחו חס ושלום. ומה טעם יש להעניש דומם? כלום הוא מרגיש משהו? הוא ילמד משהו לעתיד?

הרב מזהה את השפע ללא גבול כמקביל לציווי המקורי שיהא "טעם העץ כטעם הפרי" ואת השינוי של הארץ כשבירת הכלים, שבירה שצריכה אחריה תיקון גדול.

הקב"ה השפיע חסד ללא גבולות על האדם, אך הארציות, זו שמכונה במדרש "הארץ", לא מאפשרת קבלת שפע כזה. אם האדם יקבל שפע ללא גבול הוא לא יפעל. לא תהיה לו

א. שוֹטְפִים הֵם זְרָמֵי הַתְּשׁוּבָה, הַפְּרָטִית וְהַכְּלָלִית, דְּמִיּוֹנָם כְּגַלֵּי שְׁלֵהָבוֹת שֶׁעַל גּוֹף הַשֶּׁמֶשׁ, אֲשֶׁר בְּמַלְחַמַת-עַד הֵם מִתְפָּרְצִים וְעוֹלִים, וְהֵם נוֹתְנִים חַיִּים לְהַמּוֹן עוֹלָמִים וְלִיצוּרִים אֵין סְפוּרוֹת. אֵין כַּח לְקַלֵּט אֶת הַהַמּוֹן הָרַב שֶׁל הַצְּבָעִים הָרַבִּים אֲשֶׁר לְשֶׁמֶשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת הַמְאִירָה לְעוֹלָמִים כָּלֵם, שֶׁמֶשׁ הַתְּשׁוּבָה, מִפְּנֵי שְׁטָפָם וְרַבּוּיָם, מִפְּנֵי מְהִירוּתָם הַנִּפְלְאוּהָ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם בָּאִים מִמְקוֹר הַחַיִּים בְּעֶצְמָם, שֶׁהַזְּמַן בְּעֶצְמוֹ הוּא רַק אֶחָד מֵהַתְּבִנּוֹת הַמְצַמְצָמוֹת שְׁלוֹ. הַנִּשְׁמָה הַיְחִידִית וְהַצְּבוּרִית, הָעוֹלָמִית וְעוֹלָמִי-הָעוֹלָמִית, כְּלִבְיָאָה נוֹרְאָה צוֹעֶקֶת בְּחִבְלֶיהָ לְתַקּוֹן גָּמוּר, לְמַצִּיאוֹת הָאִידֵאלִית, וְאֵנוּ חֹשִׁים אֶת הַמְּכַאֲוִבִים, וְהֵם מְמַרְקִים אוֹתָנוּ, כְּמַלַּח זֶה שֶׁמְמַתִּיק אֶת הַבָּשָׂר הֵם מְמַתִּיקִים אֶת כָּל מְרוּרוֹתֵינוּ. בְּהַגֵּת מַלְיָן אֵי אֲפֹשֶׁר לָנוּ לְבַטֵּא אֶת הַמַּחְשְׁבָה רַחֲבַת הַשְּׁחָקִים הַזֹּאת, יְחוּדִים אֲנוּ מִיְחָדִים, בְּשֵׁמוֹת אֲנוּ מְכֻנָּיִם: נִקְדָּה - שְׁמִים וְאַרְצֵי חֲדָשִׁים וּמְלוֹאֵיהֶם אֲצוּרִים שֵׁם, אוֹת - וְעוֹלָמִים מְתַגְלִים, תְּבוֹת - וְרַבּוּת עוֹלָמִי עַד וְהַמּוֹן יְצוּרִים, שְׁלוֹ וְעַלֹּז מְלֵא חֲדוֹת אֵלִים, מְלֵא שְׁלוֹם וְאַמֶּת. וְהַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת וּמְתַקְנָת.

ב. עַל יְדֵי הַתְּשׁוּבָה הַכֹּל שָׁב לְאֱלֹהוֹת, עַל יְדֵי מְצִיאוֹת כַּח הַתְּשׁוּבָה, הַשׁוֹרֵר בְּעוֹלָמִים כָּלֵם, שָׁב הַכֹּל וּמִתְקַשֵּׁר בְּמְצִיאוֹת הַשְּׁלֵמוֹת הָאֱלֹהִית, וְעַל יְדֵי הַרְעִיּוֹנוֹת שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, דְּעוֹתֶיהָ וְהַרְגֵּשׁוֹתֶיהָ, כָּל הַמַּחְשְׁבוֹת, הַרְעִיּוֹנוֹת וְהַדְּעוֹת, הַרְצוֹנוֹת וְהַהֲרַגְשׁוֹת, מֵהַתְּפִכִים וְשָׁבִים לְהַקְבֵּעַ בְּעֶצֶם תְּכוֹנָתָם בְּתַכּוֹן הַקָּדֵשׁ הָאֱלֹהִי.

ג. הַתְּשׁוּבָה הַכְּלָלִית, שֶׁהִיא עֲלוֹי הָעוֹלָם וְתַקּוּנוֹ, וְהַתְּשׁוּבָה הַפְּרָטִית, הַנּוֹגַעַת לְאִישִׁיּוֹת הַפְּרָטִית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד כְּדֵי דְקוֹת הַפְּרָטִים שֶׁל תַּקּוּנֵי הַתְּשׁוּבָה הַמִּיְחָדִים, שְׁרוּחַ-הַקָּדֵשׁ יוֹדֵעַ לְפָרְטֵם לְפָרְטִים הַיּוֹתֵר בּוֹדְדִים, הֵן בִּיחָד תַּכְּוֹן אֶחָד. וְכֵן כָּל אוֹתָם תַּקּוּנֵי הַתְּרַבּוּת, שֶׁעַל יָדָם הָעוֹלָם יוֹצֵא מִחֲרַבָּנוּ, סְדְרֵי הַחַיִּים הַחֲבֵרְתִיִּים וְהַכְּלָלִיִּים, הַהוֹלְכִים וּמְשַׁתְּכָלְלִים עִם תַּקּוּנֵי כָּל חֵטָא וְעוֹן מִחֲמוּרִים שְׁבַחְמוּרִים עַד דְּקְדוּקֵי סוֹפְרִים וּמִדּוֹת חֲסִידוֹת הַיּוֹתֵר מְפִלְגוֹת - כָּלֵם הֵם חֲסִיבָה אַחַת, וְאֵינָם מְנַתְּקִים זֶה מִזֶּה, "וְכִלְהוּ לְחַד אֶתֶר סְלִיקוּן".

ירידה נוספת מעבר לשתי הירידות הקודמות.

עתה קל יותר להסביר את המונח "תשובה" על פי הרב והקבלה. התשובה היא כל מה שממשיך את פעולת תיקון השבירה. אם כך, מדוע ספרי התשובה המפורסמים עסקו רק במעגל השלישי? המעגל שמדבר על חטאיו האישיים של כל אדם בלבד? משום שהיינו בגלות! חולי הגלות וצמצום חיי האומה לד' אמות של הלכה, הדירו מחיי הרוח היהודים את האגדה, הקבלה והלאומיות. באלה עסקו רק יחידים. על כן, מחברי הספרים העוסקים בתשובה, מצאו למקום לדבר אל הכלל, רק בנושא שהם עסוקים בו - החטא הפרטי של כל אדם.

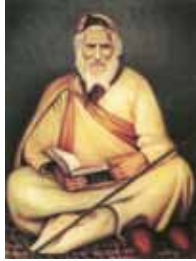
הרמח"ל לימד אותנו עקרון שמצא מקום נרחב בכתבי הרב. אצל הרב הוא מכונה: "התעלות העולם". מקורו של עקרון זה מצוי בדיוק באותו תיקון הממשיך והולך מאז השבירה. העולם הזה, כפי שהוא מתנהל כעת, קצוב לתקופת זמן ידועה. ככל שאנו מתקרבים לסיום התקופה הולך העולם ומתעלה את עבר נקודת הסיום. העולם יגיע לאותה נקודה בין אם האנושות תצעד לשם מעצמה ובין אם יש צורך מעת לעת של התערבות אלוהית בהיסטוריה. רק עיוור לא רואה את הקפיצה הגדולה שאירעה מאז השנה השש מאות לאלף הזה (שנת ת"ר) כפי שהבטיח ספר הזהר מאות שנים לפני כן. ההתפתחות הטכנולוגית, ההתעלות המוסרית ועוד שינויים רבים שבאו במהירות לא נתפשת, יחד עם שתי מלחמות העולם, שינוי את העולם והחברה ללא היכר בתוך זמן קצר מאוד במונחים היסטוריים. כל אלה, בין שהעולם מתכוון לכך ובין שלא, הם חלק מהליך של תשובה אל נקודת המקור, הנקודה שלפני השבירה. זהו תיקונו של עולם ולשם הוא צועד.

עם חזרת עם ישראל לארצו וההתעוררות הלאומית, שהיא הביטוי היותר גדול למצבה המתעורר של השכינה, החל העם להימשך אל האגדה ואל תורת הסוד. עם חזרת העם מהגלות היה צורך בהול להחזיר את מושג התשובה למקומו הטבעי, כמה שמקיף את כלל החיים והמציאות וכך עשה הרב בספרו הקדוש "אורות התשובה".

הספר מפרט כי כל המציאות שבה ועוברת הליך תיקון. גוף האדם, נפשו, רוחו ונשמתו. עם ישראל על כל פרטיו, הן החילונים שיש להם לאומיות ואין להם מצוות ולהיפך, דתיים, תושבי היישוב הישן, שיש להם קיום מצוות ואין להם לאומיות. הארץ עצמה. הגויים. העולם. רוח האדם. רוח האומה. הרוח האנושית כולה.

בפרק ד' לספר, בשלושת הפסקאות הראשונות מבטא הרב בשפתו הקדושה את הדברים:

לשולחן שבת פרשת וילך

מתורתו של ה'אביר יעקב' -
רבנו יעקב אבוחצירא זיע"א

שבת שובה

תשובה שלימה - שלא יישאר רושם מהחטא

נאמר (תהלים לב א) 'כסוי חטאיה'. וזהו שאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, דהיינו עשה תשובה מעלה בתכלית השלמות, כדי שלא ישאר עליך שום רשם אפלו חטא קל, דאי לאו הכי, הרי כשלת בעונך, דהיינו אם לא עשית תשובה שלמה במקום העון, נשאר רשום עליך המכשול שהוא שוגג. לכן תשתדל לעשות תשובה שלמה כראוי כדי שלא ישאר עליך שום רשם כלל:

(שערי ארוכה אות ש)

שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך (הושע יד, ב). אלהיך עם הכולל גימטריא 'אלוהי', דבאלויל צריך אדם להתעורר לשוב בתשובה, דאם לא עכשו אימתי. והנה התשובה מדרגות מדרגות היא, דמי שיש בידו פשע ועשה תשובה שאינה שלמה כל כך, דיה לאותה התשובה שהפשע שהיה בידו יחזור לו לעון. ואם עשה תשובה מעלה יותר מן הראשונה, העון יחשב לו לחטא שהוא שוגג. ואם עשה תשובה שלמה בתכלית, לא ישאר בידו גם חטא, ועל זה

מהי התשובה הרצויה

נשברה, דהיינו כשהאדם חוזר בתשובה שהיא במקום הקרוב, צריך שיפיר וידע כי כבר על ידי חטאו נתלבש בו רוח טמא ומלך ושלט עליו וקנה מקומו בתוך גופו. וכל עוד שלא נשבר אותו הרוח אין תשובת האדם נקראת תשובה, שהרי האורב עדין לו בחדר. אמנם כשמתגבר האדם על הרוח ומשברו, אז בזה רצויה תשובתו ומקבלת. וזהו שאמר 'זבחי אלהים', שהיא התשובה שבמקום הזבחים, שהם הקרבנות, בעינין 'רוח נשברה', דהיינו הרוח שנתלבש בו ישבר אותו ויכריחו ממנו שלא תשאר לו שום שליטה ואחיזה בו. וזהו 'רוח נשברה', דהיינו הרוח הטמאה שנתלבשה בו תשבר. וכשיתגבר האדם על אותו הרוח וישברנו מעלין עליו כאלו הקריב כל הקרבנות, משום הכי אמר 'זבחי אלהים' ולא 'זבח':

(שערי תשובה, אות כד)

תשובה ראשי תבות שבר תשבר הרוח במחשבה ובמעשה. הכוונה כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רמ.) דכשהאדם חוטא חס ושלום מתלבש בו רוח הטמאה מצד סטרא אחרא ומתגאה עליו ושלט בו שליטה גמורה, ואינו מתהלך האדם כי אם לרצון אותו הרוח, וגם כשיתעורר האדם לשוב בתשובה אין אותו הרוח נעקר ממנו לגמרי עד שיעשה תשובה שלמה גמורה מכל צד, כדי שישתבר אותו הרוח והיה כלא היה. ועל זה הרוח אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים נא יט) זבחי אלהים רוח נשברה, הורה לנו דעקר התשובה היא שבירת הרוח שנתלבש באדם על ידי חטאו ושלט ומלך עליו, אם נתגבר האדם על אותו הרוח ושברו אז בזה חוזר בריה חדשה ומתרצה לפני ה' ויקרא לו ויענהו, ועוזרו ה' ולא ישוב עוד אותו הרוח, ד'רוח הולך לא ישוב' (שם עח ט):

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום זבחי אלהים רוח

בעל תשובה יהיה סבלן לשמוע חרפתו

'נשא עון ועבר על פשעי' (מיכה ז יח), למי 'נושא עון', למי שיעובר על פשעי, נמצא מי שעובר על פשע מוחלין לו על כל עונותיו. וכשיהיה האדם בעל תשובה סבלן ועלוב ומעביר על מדותיו, זה האות שנכבד ונשבר ושב לה' בלב שלם. וזהו הרמז בראשית שהיא רומזת על התשובה, אותיות 'שאת ריב', דהיינו שיהיה בעל התשובה סובל ריב ונושא, וזה תקון גדול:

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות כ)

בראשית ברא אלהים וגו' (בראשית א א). בראשית אותיות 'שאת ריב'. בא לרמז שיהיה בעל תשובה סבלן ועלוב ואינו עלוב, שומע חרפתו ואינו משיב (רמב"ם תשובה פ"ז ה"ח), כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא כג.) הנעלבים ואינם עלובים שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם נאמר (שופטים ה לא) 'ואהביו כצאת השמש בגברתו'. ועוד אמרו (חולין פט.), אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר (איוב כו ז) 'תלה ארץ על בלימה'. ועוד אמרו (ר"ה יז.),

בעלי תשובה צריכים לנהוג לפני משורת הדין

הדרגה הגבוהה 'ארחות צדיקים'

וזהו שאמר כאן **אף לא פעלו עולה** לחבריהם, כגון הנדון הזה שהיו הפועלים חייבים לשלם דמי החביות לחכם ששכר אותם, ואם נטל מהם החכם דמי החביות לא נקרא שפעל להם עולה כיון שדין תורה שפך הוא שחייבים לשלם, ולא די שלא נטל מהם אלא שהוסיף להם שכרם כדי לתקן שתי הדרגות 'דרך טובים' ו'ארחות צדיקים'. וזהו **אף לא פעלו עולה**, דהינו אם נטלו מן הפועלים דמי מה שהזיקו, לא היו נקראים פועלי עולה שהרי הדין נותן כף, אלא אדרבא נתנו לפועלים שכרם כדי לילך בדרך טובים ולשמר ארחות צדיקים, וזהו **בדרכיו הלכו**, שתי דרכים, 'דרך טובים' ו'ארחות צדיקים'. ואומר על בעלי תשובה שצריכים להתנהג בדרך זו, שיהיו כל מעשיהם עם בני אדם לפני משורת הדין:

(מעגלי צדק אות אלי"ף)

אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו (תהלים קיט ג).

אפשר לפרש זה, דצריכים בעלי תשובה כל מעשיהם גם עם בני אדם להיות לפני משורת הדין, כמו שהובא בגמרא (ב"מ פג.) על חכם אחד ששכר פועלים להוליך חביות ממקום למקום, ופשעו בהם ושברום, ומן הדין חייבם לשלם, ושקל גלימיהו, אתו לקמי דינא, אמר ליה אהדור להו גלימיהו. אמר ליה דינא הכי, אמר ליה אין 'למען תלך בדרך טובים' (משלי ב כ). הדור אמרי פועלים דאין להם במה לסעד בערב, אמר ליה הב להו אגריהו, אמר ליה דינא הכי, אמר ליה אין ו'ארחות צדיקים תשמר' (שם). הרי שמצד דין תורה היו פועלים חייבים לשלם ולא יש להם שום שכר פעלתם, וממדת חסידות שצריך האדם להיות מתחסד עם קונו ולעשות לפני משורת הדין, לא די שלא נטל מהם תשלומי החביות ששברו, אלא אדרבא הוסיף ונתן להם כמה ששכר אותם, כדי לקיים 'למען תלך בדרך טובים ו'ארחות צדיקים תשמר':

הידוי נצרך לבעל תשובה

פשוט אצלי שתענני, לכן אמר **ותענני** לשון עבר, דהינו שעניתי כפר, ולא אמר 'תענני', לפי שאמר כיון שעשיתי ודוי וחרטה פראוי פשוט אצלי שפכר עניתי. אבל מבקש ושאל ממך **למדני חקיה**, והכונה לפי שהתשובה היא מדרגות ומעלות, וזו למעלה מזו וזו למעלה מזו, והמעלה שבהם הוא שיהיה בעל התשובה חכם בסודות התורה, וידע העולמות שפגם בהם והשמות שפגם בהם, ויעשה תקון המועיל לתקן כל דבר בשרשו ומקורו לבלתי ישאר שום פגם חס ושלוש, וזהו שמבקש ושאל **למדני חקיה**, דהינו למדני לעשות לכל דבר ודבר חק הראוי לו:

(מחשוף הלבן פרשת צו)

דרכי ספרתי ותענני למדני חקיה (תהלים קיט כו).

בא לרמז על הידוי שהוא דבר גדול והוא צריך הרבה לבעל תשובה, כמו שנאמר (משלי כח יג) 'ימודה ועזב ירחם'. וכמו שפגמנו בקרבן דצריך להתודות עליו, כמו שנאמר (במדבר ז ז) 'והתודו את חטאתם אשר עשו', וכתוב (לעיל ה ה) 'והתודה אשר חטא עליה', כן צריך בעל תשובה להתודות ולהתחרט (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב), והמתודה ומתחרט בודאי שאינו חוזר ריקם, כמו שנאמר 'ימודה ועזב ירחם', דהינו בודאי הוא שירחם. וזה שאמר **דרכי ספרתי**, דהינו הידוי שאני מתודה ומספר לפניך כל דרכי המקלקלים ומתחרט עליהם, ובזה

יום הכיפורים

אין יוה"כ מכפר ללא תשובה

כראוי כיון שיום מסגל הוא לתשובה, כמו שכתוב (ויקרא טז ז) 'כי ביום הזה יכפר עליכם יכו'. ולך נא וראה מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"א רכ.), דביום ראש השנה נפתחים ספרים, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים וכו', בינוניים תלויים ועומדים עד יום הכפורים, ואם לא שבו ביום הכפורים נשארים תלויים עד יום אחרון של חג:

(אלף בינה תהלים קיט אות ש)

והנה בל יעלה על דעת אדם לומר, כיון שהקדוש ברוך הוא ביום הכפורים מטיל כל עונות בני ישראל על ס"מ, מעתה אף אם לא עשה תשובה כראוי לא אכפת לה, אין הדבר כן, כי על זה אמר התנא (יומא פה:): האומר אחטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר, כי יום הכפורים מכפר לשבים ואינו מכפר לשאינם שבים. לכן ביום הכפורים צריך האדם שיתעורר לעשות תשובה

(נלקט ונערך ע"י ישיבת "אביר-יעקב", מכון "אור-לישרים" נהריה)

לשולחן שבת פרשת וילך

גליון שבועי במשנת
מרון האור החיים הק' זיע"א

תעלומת תיבת "כל" - ופתרונו!

(בפר' דברים) באוה"ח כנ"ל שיש לטעות בו ח"ו כנזכר, על כן טעות נזדקרה לפני הרה"ק האור החיים בספרו (פר' וילך) שפ"י דהכי כתיב "וידבר את כל הדברים" ובאמת לא נמצא בתורה שם תיבת "כל" כנודע התמיה הזאת כבר, והיא מידה כנגד מידה בלשון הדבריים שדיבר משה עד כאן שמעתי".

ודוחה דבריהם ואומר: אמנם לפי מה אין צריך לזה, ובאמת אין כוונה זרה לטעות בדבר האוה"ח הק' כנ"ל, ולא הגיע לו עונש ח"ו בעד זה, ומה שנמצא (בדבריו) בפרשת וילך על לשון הכתוב "כל הדברים" כן כתבו התוס' בכמה דוכתי (ראה ב"ב קיג. תוד"ה תרוייהו וז"ל: פעמים שלא היו בקיאים בפסוקים, וכן מצינו בשור שנגח וכו' יעו"ש), וכן במגילה (ג.) דרשינן "וילך יהושע בתוך העמק" וכהנה וכהנה אשר פסוק זה לא נמצא בלשון כזה, אלא דרבנן לא הוי בקיאי בקרא בעל פה בדקדוק הלשון, מרוב טירדת גירסיהו, על כן דרשו וכתבו לפעמים שלא בדיוק הלשון דכתיב בקרא כנודע. **וכן קרה בפר' וילך להגה"ק ב' האור החיים והדברים עתיקים עכ"ל.**

מ"מ אע"פ שטעו בדיוק הלשון, כמובן שלא טעו בפשט הפסוק, וכדוגמת כאן בפרשת וילך, דאע"פ שלא כתוב "כל" אמנם כוונת הכתוב ברור הוא שר"ל "כל" שהרי בסוף הפרשה (להלן ל) כתובות התיבות (וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת) "עד תומם" שביאורו כי דיבר את כל דברי השירה הזאת מתחילתם עד סופם, וכ"כ הג"ר **משה חיים טריוקאס** במח"ס **נאד דמעוץ בקובץ תורה מציון - ירושלים** (שנה ד' קונטרס א' ס"י י ס"ק ד'), וגדולה מזו ר"ל שרבינו האור החיים הציג מילת "כל" בתור מבאר את הכתוב, כי כוונת הכתוב כי משה רבינו דיבר כל הדברים האלה ביום פטירתו, אבל חלילה לנו לדמות ח"ו כי יצא עתק מפיו להוסיף בתוה"ק הנזכרת וד"ל. עכ"ד ודפח"ח.

ובפרדס יוסף החדש כתב: וראה בקובץ אוהל מועד - קרקא תשרי תרנ"ט (עמ' 82) - הכותב: שמעתי מהרה"צ מו"ה ר' יוסף מאיר שליט"א **מקהילת ספינקא** (הוא אדמו"ר האמרי יוסף מספינקא זצ"ל) שאמר בשם הרה"צ **רבן של כל ישראל מאפטא** זצ"ל באור החיים פר' וילך וכו' דברי האוה"ח הללו שייכים לפר' האזינו פרק ל"ב פסוק מד-מה ויהיה הכל על נכון עכ"ל.

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (לא, א). כתב רבינו האור החיים הק': "אומרו את 'כל' הדברים האלה" להעיר שהגם שהגיע יום פטירתו (של משה) וכו' אעפ"כ היה בו כח היכולת לדבר את כל הדברים ע"י"ש.

העירו **האחרונים** שדבריו המה דברי פלא, כי בפסוק כאן לא נאמר: "את 'כל' הדברים האלה", אלא רק "את הדברים האלה" וגו'.

הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל בספרו **חיים ושלו** (ריש פר' דברים) הביא בזה דברים נפלאים, מה ששמע בשם מקובלים; שמשמים הטעו את רבינו האוה"ח משום פשט מסוים שכתב בפר' דברים על משה רבינו ע"ה, **אך דוחה דבריהם מכל וכל.**

ונביא את דבריו בקצירת האומר:

האוה"ח הק' פירש בפסוק (א, א) אלה הדברים אשר דיבר משה וגו', וז"ל: אלה מיעט את הקודם, פירוש לפי שאמר אשר דיבר משה שהם דברי עצמו, שכל הספר תוכחות הם - מוסר ממשה לעובר פי ה', וכו'.

וחש הכתוב לומר כי כדרך שאמר משה מפי עצמו דברים כאלה, כמו כן במאמרים הקודמין אמר משה מפי עצמו איזה דבר, לזה אמר "אלה הדברים" פי' אלה לבד הם הדברים אשר דיבר משה דברי עצמו אבל הקודם בדי' חומשים לא אמר אפילו אות אחת מעצמו אלא הדברים שיצאו מפי המצוה כצורתן בלא שום שינוי אפילו אות אחת יתירה או חסרה עכ"ל.

ובפשטות דבריו קשים להולמם, שהם כנגד דברי חז"ל מפורשים בסנהדרין (דף צט.). שאפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקב"ה "אלא משה מפי עצמו" - זהו כי דבר ה' בְּנֵה עכ"ל הגמרא, ופשוט דכל התורה היינו גם ספר דברים בכלל, וא"כ איך אומר האוה"ח שספר דברים כן אמרו מפי עצמו.

ומבאר - הגה"ק ממונקאטש - שאין כוונת האור החיים שאמרם מפי עצמם ממש, אלא שכבר נצטוה עליהם ואמרם בעבר, ועכשיו חזר עליהן שנית מפי עצמו, יעו"ש באריכות.

ומסיים 'המנחת אלעזר' בדברי פלא, וז"ל: **ושמעתי מפי זקן וחכם, שמקובל מפי צדיקים ז"ל כיון שנמצא זה הלשון**

לנצל את הזמנים הנעלים המיוחדים

מאזין ע"כ. גם כאן כלום יתכן שיעשה מלאכה ביום של כפרה, היתכן שאדם נמצא בזמן שעיצומו של יום מכפר, והוא עסוק במלאכתו. וכל בר דעת מבין שאם בורא עולם נתן כח וסגולה ומעלה של כפרה ביום הזה, לא יתכן שהוא יעסוק במלאכתו. ויש להתייחס ליום הזה בקדושה ובטהרה ולא לעשות מלאכה.

יש ללמוד מזה שכאשר יש זמנים שהם מיוחדים הם מקודשים, יש להבין שאין לעסוק בזמן כזה בדברי חול והבל, ויש לנצל זמנים אלו בהתעלות ולעלות במעלות היראה והקדושה.

(אוצר הפרשה - פר' אחרי')

וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כְּפָרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם (ויקרא כג, כח)

מהו הביאור בטעם של האיסור מלאכה - כיון שהוא יום כיפורים, מה בכך שהוא יום כיפור מכל מקום אפשר לעשות מלאכה.

ומבאר רבינו אור החיים הק' שהוא נתינת טעם. כפי שהגמ' (סוטה דף מ) אומרת, שאין אומרים פסוקים כשהכהנים מברכים את העם, משום כלום יש עבד שמברכים אותו ואינו

התפילה המיוחדת של רבינו ליום כיפור

על אף שבימינו אין ידוע איזה תפילות חיבר רבנו עם כל זאת השתמרה תפילה אחת שמיוחסת אליו, תפילה זו מובאת לראשונה במחזור ליום הכיפורים לפי מנהגי הספרדים שהודפס בשנת תקנ"ז, מחזור זה שנקרא בשם ספר 'עבודת מקדש' הודפס בדפוסו של החכם הרב אליעזר סעדון על פי הוראותיו של החיד"א ומובאת בו רק תפילת המוסף של יום הכיפורים.

מנהגם של קהילות הספרדים לומר סליחות לאחר סיום תפילת המוסף של יום הכיפורים, ובתוכם אומרים הם שבע פעמים א-ל מלא רחמים' וי"ג מידות.

בפרטים הפחות ידועים על רבנו ה'אור החיים' אפשר למנות את העובדה שדרכו של ה'אור החיים' היתה לחבר תפילות לזמנים מסוימים ולהזדמנויות שונות. על עובדה זו ניתן ללמוד מפיו של תלמידו של רבנו מרן החיד"א שכתב בספרו 'דבש לפי' (מערכת תי"ו אות מ"א) בזה הלשון: "וכד הוינא טליא ראיתי להרב המופלא חסידא קדישא כמהר"ח נ' עטר ז"ל שיסד קריאה נאמנה בכל ליל מוצאי שבת קודש מתחילת הלילה עד הבוקר וכו' והיה מיוסד הכל במספר במפקד שמות הקודש ותפילות שיסד הרב ז"ל".

וזה נוסח התפילה:

הגר"ח פלאג"י נהג לאומרה קודם קדיש תתקבל של תפילת מוסף

גם הגר"ח פלאג"י, בספרו 'ימצא חיים' (סי' ג), מצטט תפילה זו, תוך שהוא מציין, שתפילה זו מהרב ח"ק (-חסידא קדישא) כמהר"ח נ' עטר זלה"ה וזיע"א.

התפילה עצמה מובאת שם בשינויי לשון קלים, ולפי המובא שם אין לומר תפילה זו אלא לאחר שאומר הש"ץ את ה'וייעבור' האחרון. שנאמר לאחר תפילת המוסף של יום הכיפורים. הוראה זו תואמת למה שכותב הגר"ח פלאג"י עצמו בספרו 'מועד לכל חי' (סי' י"ט אות כ"ט): "והתפילה שסידר הרב כמוהר"ח נ' עטר ז"ל בעוד שאומר הש"ץ 'וייעבור' נדפסה במחזורים בסוף הספר וכו', ואני הצעיר נהגתי לאומרה בקול רם אחר סיום הסליחות דמוסף, קודם קדיש תתקבל".

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֱבִינוּ מִלְּפָנֵינוּ אֱלֹהֵינוּ יְדִידוֹת אֹר
נְפִשֵׁינוּ רוּחֵינוּ וְנִשְׁמֹתֵינוּ, לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר כָּרַתְתָּ לְשֵׁלֶשׁ
עֶשְׂרֵה מִידוֹת שְׁאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקָם מִלְּפָנֶיךָ, זְכוֹר אֶהְבְּתֵינוּ
וְחִיבְתֵינוּ וְהִשָּׁב שְׁכִינְתְּךָ לְבֵית קְדְשֵׁינוּ וְתַחֲזוֹר לְהִשְׁתַּעֲשַׁע
בְּנוּ כִימֵי קֶדֶם, כִּי קָשָׁה פְּרִידְתְּךָ מִמֶּנּוּ כְּפְרִידַת נְפִשֵׁינוּ
מִגּוֹפֵינוּ, הָמוּ מַעֲיָנוּ וְכִלְתָּה נְפִשֵׁינוּ אֶל גְּאוֹלַת שְׁכִינְתְּךָ
וְאֶל מַעוֹן קְדֻשָּׁתְךָ, וְלִרְצוֹנְךָ ה' נִכְסְפָנוּ. הִנְנוּ מִתְחַנְּנִים
וּבּוֹכִים לִפְנֵיךָ ה' אֲבִי הַרְחֵמֵנוּ עַל גְּלוֹת הַשְּׁכִינָה, הוֹשִׁיעָה
ה' שְׁכִינְתְּךָ וְדַבֵּק נְפִשֵׁינוּ בְּאַהֲבַתְךָ הַנְּעִימָה וְהַעֲרִיבָה עַל
נְפִשֵׁינוּ רוּחֵנוּ וְנִשְׁמֹתֵנוּ וְיִיעוֹל מִלְּכֵנוּ בְּהִכְלִיָּה."

"רוח האומה יתגלה בגדוליה"

הרב דוד שלם

מורה הוראה בגבעת זאב, ירושלים

הרב יהודה חי אלקלעי זצ"ל

(תקנ"ח-תרל"ט)

לרגל ציון יום פטירתו, ד' תשרי

בשורות אלו ננסה לעלות את זכרו של דמות יקרה מפז, אשר פרט ללימוד מאוד רדוד ביחידת "הציונות" ללימודי בגרות, כחלק מלימוד על מבשרי הציונות, רוב מניין רוב בניין של עסקי התורה לא נחשפו אליה ולהגותה.

האימפריה העות'ומנית ואם שאר המעצמות כדי לקדם עצמאות יהודית בארץ ישראל (כבר ב-1843, 60 שנה לפני הרצל).

2. פיתוח כלכלי לארץ ישראל על ידי עלייה המונית ותכנית כלכלית מובנית, כולל הקמת **בנק לאומי**, רכישת קרקעות (סוג של קק"ל), עבודת כפיים ומלאכה אשר לא תסתמך על נדיבותם של יהודי חו"ל (גם כאן הקדים את הרצל ב-60 שנה).

3. עיקר התשובה לדורנו היא החזרה לארץ ישראל וקרא לה **"תשובה כללית"** (הקדים את הרב קוק זצ"ל ב-80 שנה).

4. כנראה היה הראשון אשר השתמש בביטוי "גאולה טבעית", ובדומה לדברי האור החיים הקדוש על אפשרות של גאולה ככל העמים.

נאה דורש ונאה מקיים, סבב בקהילות רבות ובמדינות רבות, לעניין מנהיגי ציבור ורבנים בצדקת תכניותיו, לאחר שלא הצליח לרתום את חברת "כל ישראל חברים" למעשים לטובת ישוב עם ישראל בארץ ישראל, ניסה להקים חברה דומה בארץ ישראל ואף רתם ליוזמה זו את הראשון לציון, הרב פנזיל ואולם הדבר גרר התנגדות עזה של מנהיגי הקהילה האשכנזית ב"ישוב הישן" אשר לא חפצו בשום יוזמה אשר תשנה את צביונה הנתמך של ירושלים, כמו כן, פעל רבות לקניית קרקעות בארץ ישראל וההתיישבות בה.

היו עוד רבנים בתקופתו שפעלו גם לעורר את העם לציון, אבל לעומתם, 1. הוא סבר שאין די בפנייה לעשירים ובעלי

הרב יהודה חי אלקלעי נולד בסרייבו (היום סרביה, בזמנו, חלק מהאימפריה העות'ומנית) לאביו הרב שלמה, עלה לארץ בסוף ילדותו והוסמך לרבנות. רבותיו העיקריים היו הרב אליעזר פאפו, בעל מחבר ספר "פלא יועץ" ורבי יעקב פינצ'י, בעל מחבר ספר "זכות אבות" ואולם חלק ניכר בתכניותיו המדיניות שנראה בהמשך, קיבל בהשראת דעותיו של רבו, רבי יהודה ביבאס, אשר אתו ליבן סוגיות אלו.

נסע לכהן כרב בעיירה סמוך לסרייבו, בסרביה ושם התחיל לפעול במספר מישורים, לקרב גאולתם של ישראל.

ספרו הראשון, **"דרכי נועם"** הינו קונטרס על השפה העברית, ובהקדמתו (כתובה דווקא בלדינו, כדי שציבורו, יוצאי ספרד תושבי הבלקן, יבין) כבר פירט חלק מתכניותיו לגאולה וראשית כל פיתוח השפה העברית לכדי שפה מדוברת על ידי המון ישראל בכל מקום, ובזה הקדים גם את בן יהודה בעשרות שנים.

נלחם נגד התנועה הרפורמית ובמיוחד עקב מחיקתם מסיודר התפילה כל איזכור לציון.

בתוך 20 ספריו וקונטרסיו האחרים, כגון **"גורל לד"** מפרט בצורה מעשית לחלוטין את התוכניות שיש לעשות כדי להניע את גאולה ישראל, כגון:

1. הקמת גוף מייצג לכלל עם ישראל, אשר הוא קרא לו **"האסיפה המאושרת"** שיפעל בצורה פוליטית ויבוא במגע עם

שסוברים שאף סייע לרב אלקלעי להוציא את ספריו וכן חתן נכדתו, ד"ר דוד אלקלעי למד באותם שנים שהרצל למד, באוניברסיטה בווינה והיה פעיל למען העלייה לארץ, אם כן, סביר מאוד להניח, שהרצל נחשף לדעותיו של הרב אלקלעי והם היו במידה רבה בסיס לתכניותיו המדיניות ולהקמת התנועה הציונית כמייצגת את עם ישראל לענייני ציון וכשאיפת הרב אלקלעי.

הרב אלקלעי והרב קוק:

הרב קוק ציטט אותו ואת ספריו במספר כתבים ובוודאי הושפע ממנו ונראה שאף מסגנון לשונו וכפי שניתן להבחין בקלות למשל "ירושלים... היא בית אימנו וחדר הורתנו... והיא מינקת אותנו משוד תנחומיה" (הרב אלקלעי, נחמת הארץ) "למען תשבצו וינקתם משוד תנחומיה זיכרו בעימות מתיקות עז אהבתו, אשר בבית אמנו וחדר הורתנו" (הרב קוק, סוף ספר אורות).

הרב אלקלעי עלה פעמיים לארץ, נפטר בד' תשרי ה'תרל"ט ומנוחתו כבוד בהר הזיתים, בחלקה הסמוכה מתחת לחלקת הרב קוק זצ"ל, בקבר עם מצבה כפולה, לו ולאשתו. זכותו יגן על כל ישראל ובפרט להולכים בדרכיו, אמן.

מדבריו:

מלכי ארץ

גאולת ישראל תהיה על ידי מלכי ארץ, כי לדי' לבדו התשועה, והוא יסובבנה על ידי אדם, כמו שסיבב תשועת גלות בבל על-ידי כורש. וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל על ידי מלכי הגויים, שיעיר את רוחם לשלחם, וכשיבקשו ישראל מאת מלכי הארץ, ד' ישרים ויטה את לבם לעשות את בקשתם... (גורל לדי', סימן ט)

מוכרחים אנחנו לעשות לשון אחת

אנחנו מפוזרים בקצווי ארץ, ונעשתה אומתנו לשבעים אמות, ולשונו לשבעים לשונות אל כל מקום אשר נפוצו שמה, ולכן מוכרחים אנחנו לעשות לשון אחת לשון מדברת בארצנו הקדושה, ומן הראוי לתת מעלה ויתרון ללשונו הקדושה. כי כן תורה ציווה לנו: "ולמדתם אתם את בניכם לדבר בס" (דברים י"א, יט) ועיין רש"י, וזה הציווי הוא לכל ישראל, שילמדו את בניהם לדבר בלשון הקדש, ולכן אמר "ולמדתם" לשון רבים.

וברוך ד', בזמן הזה יש מורים יקרים חכמים ונבונים, אשר יש לאל ידם להקים דגל ללשונו הקדושה, ולהעמידה על תילה ולהרגילה בפי הילדים, זולת שראשי העדה יוקירו את הדבר הזה, ויתנו מעלה ויתרון למורי לשון עברי... גברת הלשונות אשר בה דיבר ד', ובכל תפוצות ישראל ילמדו לשון עבר ולשון הארץ אשר הם גרים בה, אבל לשון הקודש יהיה לה דין קדימה, שאם יעשה ד' אתנו בכל נפלאותיו - לקבץ פזורינו... שנבין לדבר איש אל רעהו (מעודד ענוים; תרכ"ד, דף טו ע"א)

השפעה כדי להגשים את השיבה לציון, אלא יש לפעול להקמת גוף מרכזי, המייצג את כל גווי היהדות, ואשר תפקידו יהיה ייצוג פוליטי בפני אומות העולם ולהכין את האמצעים הדרושים לחזרה לציון והקמת מדינה, 2. הוא פירט את תכניותיו, עד לפרטי פרטים, מה שלא מצאנו לפניו. 3. הוא עצמו עלה לארץ.

ניתן לומר שעל אף רוב השתדלותו, מאמציו לא נשאו פרי בדורו ובכל זאת הוא בעצמו כותב, שאמנם הוא מזמין כל רב בדורו להתווכח אתו על גודל המצווה של ישוב הארץ במיוחד בזמנו, אבל מודע לזה שגם אם לא יצליח לשכנע "ואף כי שמעתי אומרים כי יש חכמים שאין רוחם נוחה בישוב הארץ - אנוכי אחור לא נסוגותי, כי אמרתי תכתב זאת לדור אחרון, ואם לא יעשה השכל יעשה הזמן" (רגלי מבשר, עמ' 635) ואכן, מאמציו נשאו פרי אחרי מותו.

עסק בקבלה ובספריו מביא ראיות לשיטתו ולדחיפות העניין מספרי קבלה ועוד.

רבי יהודי הלוי כותב בספר הכוזרי (מאמר שני) שהנבואה ניתנה בה (בארץ ישראל) ובעבורה, אין ספק אם כן שכל הפועל לטובת ארץ ישראל זוכה לכוון לאמת האלוקית, זה אולי מסביר חלק מחזיונותיו, אשר בוודאי ברוח הקודש נאמר. לדוגמה: בין חשבונותיו הגיע למסקנה לכל שהחל משנת ת"ר (1840) מתחיל זמן שיש להתעורר ליישב את הארץ ולהקים מסגרת לאומית לכל יהודי העולם. בתוך דבריו (הקדמה לקונטרס שלום ירושלים) כותב שלוש פעמים שחם ושלום להגיע לשנת ת"ש - 1940 (סוף המאה שנה מת"ר) בלי לכוון חזרה כללית לציון ואם לא נקים עד סוף שנת תרצ"ט, בסוף נחזור לציון "בעירום ובחוסר כל". וכן " ובסוף... יבא בן דוד ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה ויקבץ נדחנו אחד מעיר ושנים ממשפחה עם עני ודל מוכים ומעונים תמהים מרעות ותשים מצרות על אשר לא נתנו את כבוד לא־לקי ישראל לשוב להסתופף בצלו בארץ ישראל (ספר חיים, עמ' 399)

הפעם הראשונה שקראתי את דבריו אלה, היה בשבת, ואכן נזכרתי, שמלחמת העולם השנייה התחילה בעצם ב-2.9.39, בסמוך ונראה לשנת ת"ש, חיכיתי למוצאי שבת, ואז נחרדתי כשראיתי שהמלחמה התחילה בערב שבת קודש פרשת כי תבוא, אשר בה כתוב "ברעב, בצמא ובחוסר כל" וכדברי הרב אלקלעי ואז הבנתי על מה אמר חלילה, וכדבריו, "מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן (השוואה)", שידחק אותנו לציון.

הרב אלקלעי והרצל:

על אף שכאמור, לא ראה בדורו פרי למאמציו, השפעתו המשיכה לדורות בציונות כולה דרך הרצל. אף שחלק ממשפחתו של הרצל הייתה מתבוללת, סבו מצד אביו, שמעון לייב הרצל, היה ממתפללי הבית הכנסת של הרב אלקלעי (יש אומרים אפילו בעל תוקע או ש"צ) ואביו של הרצל, יעקב הרצל היה בילדותו מתלמידיו ויש חוקרים

החידה השבועית

קניית בפרשה
כתבו כיצד קשור כל אחד מהאיורים הבאים לפרשתנו.

את הפתרונות לחידות שלחו אלינו לכתבת המייל של המדור:
leoroletzeirim@gmail.com

אורי ומורי במסע אל העבר

אורי ומורי התרחקו מעט מהבית, מחשש שמישהו יראה אותם ויתחיל לשאל שאלות שאין להם תשובות עליהן...
"היה מענין לראות את הרב קוק הקטן שוכב בעריסה, ומסדר את הכפה שעל ראשו..." אמר אורי. "זה גרם לי לחשב קצת על עצמי... את יודעת, לפעמים כשאנחנו משחקים במגרש אני מכניס את הכפה לכיס כדי שהיא לא תפול. עכשיו כשראיתי את התינוק הקטן הזה מסדר את הכפה... וכשאני יודע מה יצא ממנו כשגדל... זה גרם לי לחשב על כך באפן קצת אחר. הכפה הזו היא ממש לא סתם חתיכת בד שמנחת על הראש. יש בה משהו שמזכיר שיש מי שנמצא מעלינו. יש מישהו שמנהל את העולם ושנאנחנו רוצים להיות כפופים לו ולקיים את מצוותיו. זה גרם לי להרגיש חלק משרשרת של דורות ששמרו את המצוות אֶז- בדיק כמו שאני מקיים אותן היום. ולהרגיש כמה כח יש בזה..." מורי האזינה בקשב רב. הדברים שאורי אמר דברו אליה מאד. להיות חלק משרשרת של דורות זה באמת לא דבר של מה בכך... והיא בטוחה שהמצוות שהיא מקיימת יקבלו מעכשו משמעות חדשה עבודה.

המשך יבוא...

נשמח לשמוע מכם:
leoroletzeirim@gmail.com

אורי וליולֵקִים

שלום לכם חברים,

שנה אחת בערב יום הכפורים, לאחר תפלת מנחה וממש לפני סעודה מפסקת הגיע אל הרב קוק, שהיה אז רב באנגליה, משלחת דחופה. יהודי מרוסיה הגיע לאנגליה כיון שלא רצה להצטרף לצבא הרוסי אשר מסכן את היהודים. כעת, השלטונות האנגלים רוצים להסגירו בחזרה לארץ מולדתו - רוסיה. שם יגזר עליו גזר דין מות, חלילה. השעה מאחרת וכל יהודי ויהודי מתכונן לקראת צום היום הקדוש, אבל הרב לא מחכה לרגע, הוא יוצא אל אחד מנציגי השלטון, ופונה אליו בבקשה דחופה שיטפל במקרה, ויצייל את היהודי. אותו אדם לא הסכים לפעל, ולעזר. אך הרב לא נח עד אשר אותו יהודי נצל מגזרת ההסגרה. כך נהג הרב בכל מקרה שהגיע לפניו, קדם כל - לעזר ליהודי. (מעבד מתוך: שבחי הראי"ה קכ"ד - קכ"ה)

שנזכה ללכת לאורו. **עֵלְכֶם, אורי ומורי.**

שיחה בשנים

מורי: ביום הכפורים ה' סולח לנו על כל החטאים. כמוכן, אם אנחנו חוזרים בתשובה, ורוצים להיות טובים יותר. אבל גם אנחנו צריכים לסלח לאחרים. לא תמיד זה קל... אם יש חברה שפגעה בי, ועכשו היא מבקשת סליחה, אני חייבת לסלח לה? זאת בעיה שלה שהיא לא חשבה פעמים לפני שפגעה בי!

אורי: את צודקת, זה לא קל. אבל אם מישהו בא, ומבקש ממנו סליחה מכל הלב, אנחנו צריכים להתאמץ, ולסלח לו. ממש כפי שהיינו רוצים שאחרים יסלחו לנו. את יודעת, היתה קבוצה של יהודים שפגעו מאד ברב קוק. הם לא הסכימו עם הדרך שלו, וזלזלו בו מאד. שנה אחת, במוצאי יום הכפורים, הגיע אל הרב אחד מתלמידיו, וראה שהוא זורח ומאושר. הרב הסביר לו שהוא מרגיש שהשנה ה' מחל לכל עם ישראל, אפלו לאלו שלא חזרו בתשובה. הרב הסביר שהשנה הוא הצליח למחל בלב שלם לאלו שפגעו בו אפלו שהם בכלל לא באו לבקש ממנו סליחה. בזכות זה הוא מרגיש שה' סלח לכל עם ישראל, והיה מאשר מאד. הוא לא דאג לעצמו, אלא לעם ישראל, שתהיה לכלם שנה טובה ומתוקה.

(מעובד מתוך: פניני הראי"ה, ה')

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

להסתנוור בלי להיבהל

היודי ביום הכיפורים מציב בפנינו מראה לא קלה לעיכול. אשמנו, בגדנו... הכל צף ועולה לנגד עינינו ו... זה לא כל כך נעים. מה קורה כאן בעצם? הרי החטאים היו כאן תמיד, אז מדוע הם פתאום מפריעים לנו?

"כְּשֶׁעוֹלָה עַל לְבוֹ שֶׁל אָדָם לְשׁוֹב בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה, וְלִתְקוּן אֶת כָּל מַעֲשָׂיו וְרַגְשׁוֹתָיו, אֶפְלוּ בְּמַחְשָׁבָה לְבָד, לֹא יִפֹּל לְבוֹ בְּקִרְבוֹ מִמָּה שֶׁהוּא נִחְרָד מִפָּנָיו רַב הָעוֹוֹנוֹת, שֶׁנֶּעֱשׂוּ אֲצָלוֹ יוֹתֵר מְרַגְשִׁים". (אורות התשובה ה, ט"ז)

הרב מרגיע אותנו ומנחה אותנו לא להיבהל מאותם חטאים שעומדים לפנינו כמו בתערוכה... הוא מסביר שזה חלק הכרחי מתהליך ההתקדמות. ביומים אנחנו לא שמים לב להרגלים הרעים. אנחנו רגילים אליהם. אבל כשאנחנו רוצים לחזור בתשובה הם "נעשים אצלנו יותר מורגשים". אנחנו יותר מרגישים אותם. הם מפריעים לנו. פתאום עומדים לנגד עינינו בשיא עוצמתם ועלולים להפחיד אותנו מאד.

"כִּי כִּי הוּא טֵבַע הַדְּבָר, שֶׁפֶל זְמַן שֶׁהָאָדָם הוּא נִרְדָּף מִפָּנָיו זַעַף הַטֵּבַע הַגָּס (-כוח ההרגל)... אֵינְנוּ מְרַגְשִׁים כָּל כּוֹף בְּהִטָּאִיו..." (שם)

"אֲבָל פִּינּוּ שֶׁכֻּחַ הַמוֹסָר מִתְעוֹרֵר, מִיַּד נִגְלָה אוֹר הַנְּשִׁמָּה, וְעַל יְדֵי הָאוֹר נִבְדָּקַת הַיָּד נִפְשׁוּ כָּלָה אֲצָלוֹ, וְרוֹאֶה הוּא אֶת כָּל כְּתֻמְיָהּ, וְלְבוֹ דוֹאֵג בְּקִרְבוֹ בְּחִרְדָּה גְּדוֹלָה עַל מַעוֹט שְׁלֵמוֹתוֹ וְעֹמֵק נִפְיֻלָּתוֹ." (שם)

האור שנדלק מאיר בפנינו את המציאות כפי שהיא באמת. כמו לפתוח את התריס רגע אחרי שהתעוררנו מהשינה. עד אותו רגע החושך שבחדר לא הפריע לנו. אבל כשחודר אור חדש - אנחנו מסתנוורים.

בשגרת החיים אנחנו רגילים לחושך. אבל כשהאור שבנשמתנו מתחיל להאיר אנחנו כבר לא יכולים להישאר אדישים. ביום הכיפורים (ולא רק...) מתעורר בנו רצון חזק לחזור בתשובה ולהיות נקיים מכל חטא. אז גם היודיים והזכרת החטאים עלולים לגרום לנו לעצבות ולהרגשה שאין סיכוי לתקן. הרי עשינו כל כך הרבה חטאים!

אבל זה לא סוף הסיפור, אלא רק ההתחלה שלו...

"אֲבָל דִּוְקָא אָז, יְשִׁים אֶל לְבוֹ, שְׂרָאִיהּ זוּ וְהַדְּאָנָה הַבְּאָה עִמָּה הִנֵּה הֵן הַסִּימָנִים הַיּוֹתֵר טוֹבִים הַמְבַּשְׂרִים לוֹ יְשׁוּעַת עוֹלָמִים בְּתַקוּן הַנְּפֶשׁ, וְיִתְחַזֵּק מְאֹד בָּזֶה בְּד' א-לֵהוּ." (שם)

הדאגה והיאוש הם הפתח לטוב. הרי החטאים היו כאן תמיד, אנחנו פשוט ישנו... עכשיו כשהתעוררנו, ואור התשובה מסנוור אותנו, עלינו להחזיק את העיניים פקוחות. לא לעצום אותן ולחזור אל עולם השינה אלא להתחיל שנה חדשה עם אמונה בטוב שבנו וביכולת לתקן.

הערות, הארות ושאלות יתקבלו בברכה במערכת המדור:
leoroletzairim@gmail.com

הרב קוק קורא לא להשאיר את התשובה רק בחרטה ובצער על העבר, אלא להרים מבט כלפי העתיד, להשתמש בוידוי כדי למלא את עצמנו בכוחות וברצונות להיות טובים יותר, ולמלא את עצמנו בביטחון, בדבד עם בקשה מד' שיסייע לנו להצליח בכך.

"וּבְאֵמֶת אֵין זֶה רְצוֹן הַשׁ"ת שִׁיְהִי כָּל הַיָּמִים רַק אוֹנֵן וּבוֹכָה, אֲלֵא הָאָדָם צָרִיף לְכַפֹּת וְלִהְיֵאמֵן בְּזְמַן הַקְּבוּעַ לוֹ, וְלִחְזֹק לְכַבּוֹ אַחַר כָּף בְּכַפְחוֹן בַּהַשׁ"ת כִּי הוּא טוֹב וְסֵלַח וְיִתְחַזֵּק בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל וְטוֹבָה, וְלֹא יִדְחוּ רַגְלָיו מִדְּרֹךְ הַיִּשְׁרָה. וְזֶהוּ עֵקֶר הָעֵזֶר שֶׁצָּרִיף הַבַּעַל תְּשׁוּבָה מֵאֵת הַשׁ"ת שֶׁאֶפְלוּ בְּחֵיטּוֹת פּוֹנֶה מֵעַם עֲסָקֵי תְּשׁוּבָתוֹ יִלֹּךְ בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל..." (מדבר שור, י).

פינת השו"ת מחכה לשאלות שלכם! במייל או בקבוצות הווצאפ. עומר דוידוביץ

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877

שו"ת "באורות"

ש. איך אמירה של החטאים שלי כמו רשימת מכולת, מכפרת לי על החטאים?

ת. לעיתים שתי מילים גדולות מתפוספות בשטף הגדול של היודי: "אנא השם". היודי אינו הלקאה עצמית, אלא הוא חלק מתפילה והתקרבות ל' שיקפר לנו, שיתרצה, שישלח ונהיה שוב קרובים אליו, "שיזכיר החטא... ויבקש כפרה עליו" (לשון החינוך, שו"ד). כמו שקורה לעיתים שמפוספסים את תחילת היודי, גם את סופו יש להזכיר. אנו לא מזכירים את החטאים לחינם, אנו עושים זאת על מנת לחוש עד כמה אנחנו רוצים להשתנות, לכן המשך היודי הוא תפילה לעזרת ד' שלא נחטא עוד, ושנהיה צדיקים: "הי רצון שלא אחטא עוד". וכפי שכותב הרמב"ם במצווה זו (הלכות תשובה, א): כיצד מתודין? אומר: 'אנא השם, חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה'.

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877 רוצים לקבל את המדור אליכם לווצאפ? רוצים לשלוח שאלות למדור השו"ת? קבוצת ווצאפ שקטה לקבלת העלון ושתי קבוצות פתוחות לדיונים. סרקו ובחרו את הקבוצה הרצויה... מחכים לכם!

הבסט של הבסט

שיווק הבניין השני בעיצומו!

GTAM 800

החלה
הבנייה

דירות 4 חדרים החל מ-
1,240,000 ₪
פרויקט מגורים בלוד המתחדשת

פרויקט מגורים עם תמהיל דירות מגוון של 3, 4, 5, 6 חדרים ופנטהאוז. פרויקט "פרי בסט" ממוקם בליבה של לוד המתחדשת, מוקף במוסדות חינוך, מרכזים מסחריים ובקרבת תחנת הרכבת וצירי תנועה מרכזיים ובמרחק מספר דקות מתל אביב.

שרי נדל"ן
מקבוצת אלדר פרי

*5066

הדמיה להמחשה בלבד. ט.ל.ח.

B
PERIBEST
בית החינוך של ישראל

רח' הרב צבי יהודה 12 ירושלים | טלפון: 02-6524793
דוא"ל: Mercazarav@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

יוצא לאור ע"י:

כתובת: רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש, נס ציונה | טלפון: 053-9620161 | דוא"ל: orotavraham@eldadperi.co.il | אתר: www.orotavraham.com
עריכה: תודעה יהודית - הרב שי הירש | עימוד ועיצוב: אליגטור עיצובים | מדור הילדים ואור צעיר - כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ',
איור: רננה אנסבכר | ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה (אורות ישראל)

הגיליון מוקדש לע"נ ר' אברהם בן פריחה ז"ל • רבי שלום בן יקות • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל • יואל בן מינדלה ז"ל • סופיה בת בלה